

Nuorten haaste Pohjoismaille

Ulkoministeriön nuorten työryhmä pohtimassa
pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuutta 2012

Kuva: Sini Korhonen

Johdanto

Pohjoismaisen yhteistyöministerin, Alexander Stubbin, eri puolilta Suomea ja erilaisista taustoista koottu 25 nuoren työryhmä on pohtinut 16.4.2012 lähtien pohjoismaisen yhteistyön nykytilaa ja tulevaisuutta, sen arvoja sekä nuorten kokemusta pohjoismaisen yhteistyön toimivuudesta, näkyvyydestä ja tavoitettavuudesta. Työryhmä on kokoontunut kolmesti (16.4., 15.5. & 31.8.–1.9.) ja työstänyt haastetta pääasiassa Internetin välityksellä. Työryhmä luovuttaa mietintönsä ministeri Stubbille lokakuussa.

Kiinnostus Pohjoismaihin syntyy yhteisestä pohjoismaisesta arvopohjasta. Tämä arvopohja, jossa muun muassa tasa-arvolla, kestävyydellä ja yhdenvertaisuudella on vahva roolinsa, on näkynyt tämän työryhmän toiminnassa: hyvin erilaisista viiteryhmistä koottu nuorten joukko on ollut monesta pohditusta teemasta melko yksimielinen ja yhteistyö ryhmässä on toiminut jouhevasti.

Työryhmän loppuraportin muodoksi on valittu kymmenkohtainen lista niistä keskeisistä asioista, joista työryhmä on toimikautensa ajan keskustellut. Listaus ei ole kokonaisvaltainen, vaan useiden ajatusten yhteenveto, eikä se edusta Suomen nuorten mielipiteitä kattavasti. Se antaa kuitenkin vihjeitä siitä, millaisia pohdintoja alle 30-vuotiailla suomalaisilla nuorilla pohjoismaisesta yhteistyöstä on. Kymmenen päävaatimuksen alle on koottu avauksia siitä, kuinka teemoja voisi käytännössä edistää tai millaisia asioita teemaan mielestämme keskeisesti liittyä.

Työryhmä haluaa pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuuden näyttäytyvän seuraavanlaisena: Pohjoismaiden tulee tiivistää yhteistyötään niin, että Pohjola erottuu maailmanpolitiikassa ja Eurooppa-politiikassa yhtenäisenä ja vahvana toimijana, joka on edelläkävijä kaikessa, mitä se yhdessä tekee. Jotta tämä yhteistoimijuus olisi uskottavaa, on Pohjolalla oltava terveen, tasa-arvoisen ja avoimen kansalaisyhteiskunnan tuki. Jokaisen Pohjoismaan kansalaisyhteiskunta tarvitsee vahvistusta sekä keskinäistä linkittymistä. Toisaalta pohjoismaisuuden täytyy näyttäytyä myös Pohjoismaissa asuvien arjessa nykyistä vahvemmin.

Työryhmä ei ole asettanut ajallisia tavoitteita listattujen asioiden toteutumiselle, vaan esitettyään vaatimuksensa, toivoo kuulevansa virallisen pohjoismaisen yhteistyön vastauksen sille, millä aikataululla seuraavia asioita lähdetään viemään eteenpäin. Pöytälaatikkomietinnön sijaan työryhmä haluaa, että listattujen asioiden toimeenpanoa voidaan myöhemmin arvioida. Kysymme jo ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja, mitä nykyinen Pohjoismaiden neuvosto ja ministerineuvosto ovat työryhmän vaatimuksille tehneet.

Osa työryhmän listaamista asioista voidaan toteuttaa valtiokohtaisesti, mutta suurimmassa osassa tarvitaan virallisen pohjoismaisen yhteistyön taholta tulevaa ohjausta ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä ylikansallisesti, kansallisesti ja paikallisesti. Työryhmä toivoo luettujen asioiden toimeenpanon, sekä myös laajemmin yhteistyön puitteissa tehtävien päätösten avoimempaa ja osallistavampaa valmistelua. Asiakirjojen ja aineistojen täytyy olla helposti saatavilla ja asioihin täytyy voida ottaa kantaa jo valmistelun alkuvaiheissa. Tämä olisi omiaan tuomaan yhteistyötä myös lähemmäs Pohjoismaiden kansalaisten arkea.

Työryhmä haluaa painottaa, että useita sen ehdotuksista on mahdollista toteuttaa myös ilman suuria rahallisia panostuksia esimerkiksi verkon kautta. Kyse on, ennemmin kuin euroista tai kruunuista, tahtotilasta ja uskalluksesta kokeilla uutta ja tehdä vahvemmin vanhaa jo hyväksi koettua.

1. "Vaadimme, että Pohjoismaissa yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja yhteistyöhön kasvetaan ja opitaan."

1.1. Jokaisella on mahdollisuus opiskella esteettömästi verkossa kaikkialla Pohjoismaissa.

1.2. Pohjoismaissa tiedostetaan, että osallistumista ja yhteistyötä opitaan myös koulun ulkopuolella. Kansalaisia rohkaistaan pienestä pitäen kartuttamaan tietojaan ja taitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

1.3. Pohjoismaiset koulutusjärjestelmät yhdenmukaistetaan laadukkaan peruskoulutuksen, korkeakoulutuksen sekä hyvinvoinnin takaamiseksi: opitaan toistemme hyvistä malleista koulutuksessa. Millainen olisikaan pohjoismainen koulumalli? Voitaisiinko sitä viedä maailmalle?

1.4. Pohjoismaisella ammattitutkinnolla on voitava työllistyä missä tahansa Pohjoismaassa.

1.5. Pohjoismaissa tunnustetaan maksuttoman koulutuksen merkitys yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

1.6. Pohjoismaista korkeakoulu yhteistyötä kehitetään lisäämällä yhteisiä tutkimusprojekteja sekä luomalla yhteispohjoismainen korkeakoulujen hakujärjestelmä.

NN - norden.org

2. "Vaadimme vaikuttavampaa demokratiaa!"

2.1. Pohjoismaisissa kouluissa annetaan laadukasta opetusta yhteiskunnallisissa aineissa, jotta kansalaiset oppivat toimimaan edustuksellisessa ja suorassa demokratiassa. Lapsille ja nuorille tulee tarjota valmiudet keskustella yhteiskunnallisista asioista ja osallistua ympäröivän yhteiskunnan kehittämiseen. Kansalaistaitojen opettamista ja demokratiakasvatusta vahvistetaan sekä kansalaisten osallisuuteen kannustetaan.

2.2. 16-vuotiaat pohjoismaalaiset nuoret käyvät töissä, maksavat veroja ja ovat rikosoikeudellisessa vastuussa. Tämän vuoksi on tärkeää, että he voivat vaikuttaa oman elinympäristönsä asioihin demokratian keinoin. Pohjoismaat toimivat edelläkävijöinä laskemalla vaaleissa äänestys- ja vaalikelpoisuusikärajan 16 ikävuoteen.

2.3. Näiden toteutumiseksi vaadimme Pohjoismaiden ministerineuvostoa valmistelemaan ja toimeenpanemaan lasten ja nuorten demokratiastrategian, jolle määritellään seuranta- ja arviointitavoitteet.

3."Vaadimme, että kieli ei saa olla este pohjoismaiselle yhteistyölle."

3.1. Kielet pysyvät tärkeänä osana pohjoismaista identiteettiä. Kielitaidon puute ei saa olla esteenä pohjoismaiselle yhteistyölle. Työkielenä voidaan käyttää englantia, jotta yhteistyö toimii sujuvasti. Skandinaavisten kielten merkitys korostuu informaalissa arjen kanssakäymisessä.

3.2. Jokaisen pohjoismaalaisen tulee hallita äidinkieltänsä lisäksi vähintään yksi toinen pohjoismainen kieli ja kielten opiskeluun tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet kaikkialla Pohjoismaissa. Kaikille tulee tarjota mahdollisuus osallistua kielikylpyyn asuinpaikasta ja taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Kielten opiskelussa painotusta on siirrettävä entistä enemmän kieliopista ja ääntämisestä käytännönläheisyyteen ja viestintätaitoihin. Ihmisiä on rohkaistava käyttämään opittuja kieliä yhteistyön kautta.

3.3. Pohjoismaat toimivat edelläkävijöinä palveluiden tarjoamisessa vähemmistökielillä ja kielten asemat turvataan sekä lainsäädännössä että käytännössä.

3.4 Raja-alueilla toimijoiden on tiivistettävä yhteistyötään kielellisten palveluiden saannin takaamiseksi.

3.5. Viittomakielisillä on oikeus saada tietoja viittomakielellä ja oikeus käyttää laadukasta tulkkipalvelua oman tarpeensa mukaan. Näiden oikeuksien tulee toteutua myös käytännössä. Toteutumista valvotaan viranomaisten toimesta.

3.6. Suomen, Ruotsin, Norjan kuin Venäjänkin pohjoisia osia asuttavat saamelaiset ovat Euroopan unionin alueen ainoa alkuperäiskansa, ja sen tulee olla Pohjoismaiden yhteinen ylpeyden aihe. Vaadimme, että Pohjoismaat kantavat yhdessä vastuun saamen kielten ja kulttuurin tulevaisuudesta sekä elinvoimaisuudesta osana pohjoismaisuutta tarpeellisella resurssoinnilla.

4. "Vaadimme nykyistä tiiviimpää vuorovaikutusta ja yhteistyötä pohjoismaalaisten kesken."

4.1. Ystävyyskoulutoimintaa ja lyhyitä oppilasvaihtoja Pohjoismaiden välillä on laajennettava peruskouluissa. Nykypäivän tekniikkaa hyödyntäen ystävyyskoulutoiminnan toteuttaminen on mahdollista muun muassa videopuheluiden ja blogien välityksellä.

4.2. "Nuoret Itämeren pelastajat"

Yläkouluikäisten oppilaiden vaihto-ohjelma, jossa nuoret tutustuvat Itämeren tilaan Pohjoismaissa ja ideoivat konkreettisia aloitteita meren tilan parantamiseksi ja pelastamiseksi. Tässä yhdistyy kielten- ja kulttuurien oppiminen konkreettiseen teemakokonaisuuteen, jota nuoret opiskelevat toisessa Pohjoismaassa. Ohjelma tulisi viedä peruskoulujen opetussuunnitelmiin aluksi pilottihankkeena (jota voidaan myöhemmin laajentaa myös muille aloille ja eri yhteistyökumppanien kanssa) ja sen onnistuminen täytyy arvioida. Ohjelma voitaisiin toteuttaa yhteistyössä Baltic Sea Action Groupin, virallisen pohjoismaisen yhteistyön sekä Itämeren neuvoston (Council of Baltic Sea States) kanssa.

4.3. Yhteenkuuluvuuden tunnetta pitää voida rakentaa myös verkossa, siksi jokaisella pitää olla mahdollisuus käyttää kohtuuhintaista laajakaistayhteyttä ja matkapuhelinverkkoa kaikkialla Pohjoismaissa. Kyse on tiedonvälityksen merkityksestä aina kansalaisyhteiskunnan vahvistumisesta pohjoismaisten yritysten toiminnan edellytysten parantamiseen globalisoituneessa maailmassa.

5. "Vaadimme, että Pohjoismaat näkyvät paremmin sekä maailmalla että kansalaisten arjessa."

5.1. 25 miljoonan asukkaan kotina Pohjoismaat muodostavat merkittävän talousalueen. Pohjoismaiden tulee yhdessä aktiivisesti ottaa merkittävä rooli globaalina vaikuttajana ja osaamisen edistäjänä. Koska Pohjoismaat ovat ryhmänä 12 varakkaimman maan joukossa ja merkittävä talousalue, meidän tulee yhdessä edustaa Pohjoismaita muun muassa G20-ryhmässä.

5.2. Rauhanturvaamistehtävissä Pohjoismaiden tulee tehdä yhteistyötä esimerkiksi lähettämällä yhteinen pataljoona rauhanturvaoperaatioihin. Tällöin Pohjoismailla on oma vastuualueensa, joka yhtenäisten toimintakulttuurien myötä helpottaa työskentelyä sekä tuo näkyvyyttä pohjoismaiselle osaamiselle. Pohjoismainen rauhanturvaosasto on kustannustehokas kustannusten jakautuessa kaikkien osallistuvien maiden kesken.

5.3. Pohjoismaiden tulee yhdessä kehittää ja koordinoita kehitysyhteistyömenetelmiä sekä vaihtaa käytännön kokemuksia. Pohjoismaat voisivat olla yhdessä vahvemmin suunnannäyttäjinä avoimuuden, ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden ja demokratian edistämiseksi muualla maailmassa. Yhteistyöllä saadaan aikaan suurempia ja pitkäkestoisempia projekteja, jolloin myös työn vaikutukset ovat suurempia.

5.4. Ehdotamme pohjoismaisen brändityöryhmän perustamista. Työryhmä pohtisi muun muassa eri alojen pohjoismaisia menestystekijöitä ja pohjoismaisten innovaatioiden levittämistä maailmalle.

5.5. Pohjoismaiden tulee olla luonnollinen ja laaja osa kansalaisten media-arkea. Konkreettinen esimerkki kansalaisten pohjoismaisesta media-arjesta olisi televisiokanavien "Nordiskt veckoslut" -ohjelma. Sanomalehdissä voisi jatkossa olla kotimaa- ja ulkomaat-osioiden lisäksi Pohjoismaat-osio.

6. "Vaadimme, että avoin Pohjola on koti kaikille täällä asuville ja tänne tuleville."

6.1. Pohjoismaissa esiintyy yhteiskunnan kaikilla tasoilla enenevässä määrin maahanmuuttovastaisuutta. Ilmapiirin on oltava avoin asialliselle maahanmuutosta käytävälle keskustelulle.

6.2. Pohjoismaat jakavat kokemuksiaan ja saavutettua tietotaitoa maahanmuuttopolitiikasta ja ottavat oppia toisiltaan.

6.3. Pohjoismaihin suuntautuvaan maahanmuuttoon liittyvää byrokratiaa vähennetään ja maahanmuuttoprosessia nopeutetaan.

6.4. Maahanmuuttajien kotoutumiseen tähtäviä menetelmiä kehitetään, jotta sopeutuminen Pohjoismaihin helpottuisi. Monipuoliset kieli- ja kulttuuriopinnot edesauttavat maahanmuuttajien integroitumista pohjoismaiseen identiteettiin ja kulttuuriympäristöön.

6.5. Maahanmuuttoasioita varten perustetaan oma ministerineuvosto.

6.6. Haluamme, että Pohjoismaat ovat houkuttelevia ja viihtyisiä alueita eri ammattialojen osaajille ympäri maailman.

6.7. Pohjoismaihin suuntautuvan maahanmuuton helpottamiseksi luodaan aktiivisesti ylläpidettävä "Tervetuloa Pohjoismaihin" -verkkoportaali, joka toimii tiedonlähteenä myös maahanmuuttoa harkitseville. Portaalista löytyvät tiedot muun muassa työ- ja kouluttautumismahdollisuuksista, asumisesta, pohjoismaisesta kulttuurista, kotoutumisesta, harrastusmahdollisuuksista sekä järjestötoiminnasta.

7. "Vaadimme Pohjoismaita tekemään yhteiset sitovat kestävän kehityksen tavoitteet."

7.1. Yhteiseksi päämääräksi Pohjoismaiden vähähiiliset yhteiskunnat, jotka toimisivat esimerkkeinä muulle maailmalle. Ilmastonmuutosta täytyy torjua yhteistyöllä.

7.2. Pohjoismaat etsivät yhdessä uusia keinoja energian tuottamiselle ja säästämiseksi. Uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja niiden kehittämistä edistetään pohjoismaisella yhteistyöllä ja uusia innovaatioita viedään myös Pohjoismaiden ulkopuolelle.

7.3. Ekologisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja tavaroiden valmistamista tuetaan yhteispohjoismaisella järjestelmällä, jotta ekologisesti tuotetut tuotteet saataisiin kustannuksiltaan halvemmiksi kuluttajille.

7.4. Kaikissa Pohjoismaissa tuotetuissa tuotteissa juomapulloista yksityisautoihin pitää olla merkintä tuotteen hiilijalanjäljestä.

7.5. Virallisen pohjoismaisen yhteistyön kautta luodaan vähintään suositukset, mielellään velvoitteet, pohjoismaissa toimivien yritysten ja yhteisöjen yhteiskuntavastuulle, jossa

kestävä kehitys, eettisyys, ekologisuus ja oikeudenmukaisuus ovat keskiössä. Tämän pohjana voi toimia Pohjoismainen Corporate Social Responsibility -strategia.

7.6. Itämeri on yhteinen meremme, jonka suojelemiseksi tarvitaan yhteistä, kaikkien Itämeren rannikkovaltioiden tahtoa ja tukea Euroopan unionilta. Jo aiheutuneita vahinkoja tulee korjata ja uusien syntymistä ehkäistä nykyistä tarmokkaammin, jotta meri säilyisi elinvoimaisena ja monimuotoisena myös tuleville sukupolville.

7.7. Pohjoismaiden tulee yhtenäisenä intressiryhmänä suunnata voimavaroja pitkän tähtäimen päätösten kautta arktisten alueiden suuntaan unohtamatta kestävä kehitystä. Ympäristön ainutlaatuisuuden ja väestön elinolojen täytyy olla etusijalla taloudellisiin ja poliittisiin intresseihin nähden.

8. "Vaadimme tasa-arvoisempaa Pohjolaa."

8.1. Pohjoismaissa kaikki ovat oikeutettuja samanlaiseen kohteluun sukupuoleen, ikään, alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen tai muun henkilöön liittyvään syyhyn katsomatta. Syrjinnän vastainen toimielin täytyisi löytyä kaikkialta Pohjolasta ja sen pitäisi käsittää kaikki edellämainitut alat.

8.2. Naiset ja miehet saavat Pohjolassa samaa palkkaa samasta työstä. Rakenteet, jotka tuottavat eripalkkaisuutta, tulee purkaa ja uusien rakenteiden muodostamisvaiheessa tulee kiinnittää erityistä huomiota eripalkkaisuuden purkamiseen.

8.3. Pohjolassa kaikkia vanhempia kannustetaan tasapuolisesti vanhempainvapaiden pitämiseen. Kaikki työnantajat osallistuvat vanhempainvapaakustannuksiin.

8.4. Vähemmistöjen oikeudet turvataan pohjoismaisissa lainsäädännöissä ja ne toteutuvat käytännössä.

9. "Vaadimme, että myös jatkossa vahva pohjoismainen hyvinvointivaltio on maidemme menestyksen taustalla."

9.1. Rajaesteitä pitää poistaa tiivistämällä yhteistyötä lainvalmistelun saralla.

9.2. Eriarvoisuuden ehkäisy Pohjolassa: ketään ei päästetä syrjäytymään. Syrjäytymisen ehkäisyssä eivät auta vain työllistämistoimet, vaan syrjäytymiskehitys on pysäytettävä jo lapsuudessa puuttamalla lisääntyneeseen lapsiperheköyhyyteen ja syrjäytymisen riskeihin jo varhaisessa vaiheessa. Pohjoismaiden pitää yhdessä estää uusien pudokkaiden syntyminen ja ylisukupolvinen syrjäytyminen sen lisäksi, että poimitaan jo yhteiskunnasta pudonneet.

9.3. Pohjoismaisten sosiaali- ja terveysviranomaisten täytyy tiivistää yhteistyötään. Pohjoismailla on hyvin samankaltaiset hyvinvointivaltiojärjestelmät, myös monet sosiaaliset ongelmat ovat samanlaisia, joten voimme oppia ratkaisuja toisiltamme.

9.4. Pohjoismaiden ministerineuvosto valmistelee yhteispohjoismaisen suunnitelman tutkimuksen, opetuksen ja kehittämisen yhteistyölle sosiaali- ja terveysaloilla.

10. "Tämä on haaste, tule mukaan!"

Olemme esittäneet listan asioista, arvoista ja teemoista, joiden toivomme korostuvan tulevaisuuden pohjoismaisessa yhteistyössä. Samalla olemme haastaneet teidät sekä suomalaiset että muiden Pohjoismaiden asukkaat, virkamiehet ja poliitikot yhteistyöhön näiden toteuttamiseksi. Tästä työ vasta alkaa!

- Nuorten mielipiteitä pohjoismaisesta yhteistyöstä muissa Pohjoismaissa tulee kartoittaa perustamalla Suomen mallin mukaisia työryhmiä. Myöhemmässä vaiheessa yhteistyötä ja jo esitettyjä ajatuksia ja ideoita tulisi pohtia eteenpäin yhteispohjoismaisen nuorten työryhmän puitteissa.
- Tässä haasteessa esitetyille tavoitteille toivotaan jatkoa ja tavoitteiden toteutumista tulee seurata aktiivisesti ja näkyvästi.

Kuva: Jojo Erholtz

Työryhmän jäsenet:

Avent, Wali
Borgarsdóttir Sandelin, Silja
Böling, Anna
Eloranta, Anna
Forsslund, Jose (varapuheenjohtaja)
Huotari, Anna-Kaisa
Jaza, Darun
Juuso, Tuomas Aslak
Korhonen, Sini
Lampila, Arto
Larsson, Sylva
Lindberg, Minna
Lindström, Janne
Lumme, Lauri
Neuvonen, Miikka
Niskanen, Matti
Nyman, Johanna
Ohisalo, Maria (puheenjohtaja)
Parpala, Jenni
Qin, Stella
Rantala, Kim
Tikkanen, Tuomas
Tupi, Eeva
Ukkonen, Risto
Öhman, Linda